

**ZNAUVIČ
SMO
SE SREČALI**
str. 7

STÜDENEC
str. 10

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 11. julija 2002 ☼ Leto XII, št. 14

Števanovci, 29. juniuš

Pavarske igre – ženske so pokazale, ka tū znajo kositi

V nedelo, 29. juniuša 2002, so Števanovčani znauvič pokazali, ka se leko godi, če vküp primlejo, če se trüdiyo, če lüdi pozovejo, če se njim zavupajo. Predsednik Društva za lepšo ves Laci Kovač je na začetki programa tak napovedo, ka prej do držali vaške igre. Leko bi pa batrívno imenuvo te igre za pavarske igre zatok, ka so Števanovčani igre vküppostavili iz pavarskoga življenja. Vse, ka so meli, bi sami Števanovčani nej mogli vöpostaviti, kakoli je nji bilo več. Pozvali so ekipo z Verice-Ritkarovec, stera žau nej mogla pridti, prišla pa je iz Andovec. Sami so pa vöpostavili edno ekipo iz Otkauvec, dveje pa iz Števanovec. Zvün toga je bila edna ekipa samo iz žensk, stere so pa ja vöstanile na tej igraj.

Zakoi so tau bole pavarske igre bile kak vaške igre? Tak se je začnilo, ka so ženske šle travo kositi. Sedem ji je bilau, stere so kak moški v roke vzele vösklepane kose pa so nared nut stanile kositi. Kosile so kak moški. Na rekord leko povejmo, zatok ka so tak rezale, ka so napona edna drugoj za ritjov bile. Depa sonžet je čisti postano. Ta najstarejša je 70 lejt stara, depa ona je vodila ekipo. Ona je najlepše kosila tū. Vertinja Marija Zankoč, gda sam jo pitala, od steroa

mau zna kositi, mi je etak prajla: »Tau je tak, ka gda sam ge za snejau prišla, so mi kosau pa plüg dali v roke, nej pa žamatni stolec pod rit. Tak ka je tau bio moj žitek, etak smo leko živeli, držino gor držali. Pa delam eške gnes tū.« V ekipi

so bile eške k njej valaun, depa mlajše ženske tū. Za velko poštenje so vrejndne. Bi leko bile simbol porabski žensk, stere so vsigdar trdo mogle delati.

Nadaljevale so vse ekipe. Na sonžetaj so bile edne kaule razmetane. Tiste kaule so te

ekipe, poseba vsakša, mogle vküp postaviti pa raznok pobrati. Kaule so bile pripravlane za senau vozit. V ekipaj so nej samo moški, liki ženske pa mlade dekletü bile. Gvüšna sam, ka nigdar ne pozabijo, kak so edne pavarske kaule vküp postavlene. Tau so mogli delati na čas. Te je žirija, prva liki bi saudila, poglednila, če so po pravom vküp sklajene kaule. Jožef Merklje bio »birauf«, steri je vsakmau vsakši loč, vsakši lanc pa šrajf pogledno.

Te kaule so sledkar eške dosta trpele, zatok ka so se ekipe tak tū vösprobale, ka so na kaule naprej pa ozajek gor zvezali štrik pa so te štrik vlekli. Stera ekipa je kaule tapotegnila, tista je bila krepša.

Igre so od tretje vöre do pau sedme neprestanoma držale. Moški so se tū vösprobali,

steri bauške pa lepše pa bola brž vej kositi, te pa hajde, ekipe so tau travo mogle vküp pograblati, v prt sprajti pa na kaule sipati. Po travo je prišo gazda Imre Dončec (Bružin Imre) s svojim lejnim konjom.

Pa te so eške doste fele igre meli. Tej najmenksi so tū do »rejči« prišli, oni so se tū meli priliko špilati.

Moram znauvič pa znauvič priznati, ka so tej lüdej vküp prinesli, kelko so delali, kak so vödržali, tau je samo za(h)valiti vrejndno. Nijj je gledat prišlo sploj dosta lüdi. Pa nej samo domanji. Bili so iz Varaša pa iz drugi porabski vasnic tū. Večer pa se je vsakši leko z dobrim gulašom nadjo, če je že zadvečerka nej puni grato z fajnimi pereci, stere je nam Anuš Ropoš pekla, pa s tistimi dobrimi pokaraji pa pogaçi, ka so nam cejli zadvečerek ponujali. Človek se je tak čuto, kak če bi doma bio. Tak sam mislila, ki so se cejli zadvečerek mantrali, do večer že na bali trüdni. Ali pa sto vej? Ge sam nej vidla tam trüdnoga človeka. Glavnomi organizatori Lacini Kovači pa vsejm drugim samo leko čestitamo pa se zavalimo za te lejpi den.

I. Barber

Nekak se je zmejšo

Gda pride človek z naši krajov v Strasbourg, ne more kaj, ka se nej bi pito, če se je tū slučajno nej što zmejšo, gda je vküper dejuv tou našo okroglo Zemlou. Ka Porabje pa Prekmurje pašeta vküper nam je vsem jasno, samo zakoj je te djau

telko, ka se njim znankar vsakši den kakšno dejte narodi. Na oknaj pa je telko muškatinov, ka vse doj visijo.

Sicer pa tisti, ka pride prvič v Alzacijo pa v Strasbourg, nema občutka, ka je prišo v Francijo. Kamakoli človek

cija nej samo pavarska pokrajina, gde pauvajo najboljše francuska vina pa najvejšo francusko kukarco pa gde ma kapüsta najvejše glavé, liki je v Strasbourg postavljen tūdi evropski parlament, kama odijo vsi predstavniki Evropske unije zdigavat roke, gda se ide za kakšno pomembno odločitev. Poleg toga je tam tūdi Svejt Evrope (Európa Tánács), v šterom so nej samo članice Evropske unije, liki skoron vse evropske države. Evropski uradniki delajo v lepih modernih glažojnastih pisarnaj, štere se tak razlikujejo od tradicionalnih alzaških kuč, kak se razlikujeta noč pa den. Poleg evropskih institucij stoji tūdi Sodišče za človekove pravice, v šterom so že razpravljali tūdi o par primeraj iz Madžarske pa iz Slovenije.

Na sredi Strasbourgja stoji stara katedrala, okoli nje pa je telko gostiln, ka se jih ne more prešteti na prste ene roke. V gostilnaj ponujajo tradicionalno alzaško gesti, štero je pa skoron takšno kak pri nas. Na jedilniki je največkrat kisla kapüsta, okajeno mesou ali pa kakšna svinjska vüja pa tace, pripravljene na njuv ekstranski način. Če znate francuski, nede problema naročiti. Če ne gučite francuski, do vas bolele roke. Francuzi namreč majo tak radi sami sebe, ka spoj nega šans, ka bi z vami gučali kakšen drugi jezik, kak svojoga. Nega niti šans, ka bi Francuzi pokazali kakšno prijanzost tūdi do turistov. In v tom se razlikujejo od Porabcov pa od Prekmurcov. Čiglij majo štrke pa čiglij majo gorice pa kukarco kak mi, so tisti lidge nej takši kak mi. In mogouče so zatou tak daleč vkraj od nas.

Dejan Fujs

Iža terora

V Budimpešti - v iži, štera stogi pod numaro 60. na cesti Andrassy - so letos gorprli muzej, šteri se imenuje *Iža terora*. V taujoj iži so se 1944. leta zdržavali prejdni njilašov, od 1945. do 1956. leta pa je tū mantrou lüdi ÁVO. Muzej má dva štauka pa zamanico. Najprve moremo gor po stubaj na drugi

auto v kmici, šteri se gnauk samo vöposvetne. S takšimi so lidi vnoči vküppobrali. V vsikšoj iži se čüje nikaš muzika ali nika šumače. V prvom štauki je spominska soba za dühovnike, redovnike in redovnice, pa za gospauda Mindszentyja. S prvoga štauka pridemo v zamanico z liftom, šteri trnok

pomalek dé. V lifti na video filmi eden moški pripovejda o tome, kak so lidi obešavali. V zamanici so edne prave gage. V mejs čüme mlašeče glasi, šteri gorštejo imena tisti lidaj, štere so na smrt osaudili.

1956. leta je 200 gezero lüdi odišlo z Madžarskoga. V ednoj sobi cejlo steno majo punozakeldjeno s kartami, štere so poslali domau z Merke pa z drugi tihinski rosagaj. Gdä vö na dvoriške pridemo, eden veuki tank zaglednemo, šteri v olini stogi.

Če pa gorpoglednemo, za dva štuka visko na steni puno kejpov vidimo. Tau so kejpi tisti lidaj, šteri so mrli. Muzej je odprejti vsikši den od desete do osemnajste vöre, zvün ponejilka. Vözraščeni morajo plačati gezero forintov, penzionisti, dijaki in sodacke petstau. Če pa skupina dé, v šteroj je najmenje 10 lüdi, té samo 300 forintov plačajo za ednoga.

Marija Kozar

Sodišče za človekove pravice.

Alzacijo pa njeni Strasbourg na vzhod Francije, pa nikdar nemo znali. Seveda se zdaj pa vi pitate, zakoj tou pišemo. Zatou, ka je v Alzaciji skoron tak kak med Müro pa Rabo. Francuzi majo tam malo brejgov, gde rastejo gorice kak na Goričkom, pa malo dol, gde je tak ravno kak v Porabji pa gde

pogledne, vse ga spominja na Nemčijo. Tou pa zatou, ka je bila ta pokrajina pred davnimi lejti nemška, k Franciji jo je priključo komaj Ludvik XIV. Po tistom so lidge pa zemla še eno parkrat spadnoli pod Nemce, nazadnje med drugo svetovno vojno, zdaj pa tak ali tak živejo v Evropskoj uniji,

Značilne alzaške hiše z nemško gradbeno zgodovino.

raste kukarca. Namesto Rabe tam teče reka Ren, štera tala Francijo pa Nemčijo na pou. Poleg toga pa skoron nete vörvali. Štrkov majo

gde spoj nega granice, tak ka je včasik čista vseeno, če si Francuz ali Nemeč. Zdj, kdä pišemo o Evropski uniji, te naj napišemo, ka je Alza-

štuk, pa od tistec trbej začniti muzej gledati. Par stubaj kaulivrat so rdeče stene pa kipi (szobrok) o Stalini, Rakošini, sodakaj, delavcaj iz petdeseti lejt. Na drugom štauki sta dve iži o njilašaj. Vse druge iže v muzejji tau nutkažejo, ka so ÁVOške delali. V vsikšoj iži so mala aukna, v šteraj videofilme vrtijo. Na filmaj lidgé pripovejda, kak so je táodpelali, kak so je mantrali. V prvom štauki je eden veuki črn

Papiri pripovedajo

Misijonar Jožef Kerec (1892-1974)

Pred 110 letami se je v Prosečki vasi v Prekmurji naraudo Jožef Kerec. Biu je salezijanski redovnik, arhitekt (épitészmérnök) in eden najpomembnejši slovenski misijonarjev. Kak misijonar je duga leja delo in živo na Kitajskem. Nej biu samo misijonar, liki iže je tó zido v Kini. Kak je živo in delo na Kitajskem, o tome je piso svojoj materi v ednom pismi. Tau pismo so pa leta 1938 drugi lidgé tó leko šteli v *Marijonom listi*.

„Mislim, ka med šestnajstletnim delúvanjom v poganski misijonaj ešče edno leto nej bilau tak žmetno, kak ravno letošnje. Kelko dugi i nevarni potúvanj sam jez tau leto prehodo, kakše gore i grabe sam prekoračo i se túdi dvakrat vozo po zburkanom maurdiji i tau med bojnimi hajovi i nevarnimi bombami. Ali boža previdnost me je dozđaj vsigdar zdravoga povrnola na

moyo osrednjo postajo Junnanfu-ji. Zadnjikrat, kda sam bio v Chopu (Šapa) na 1500 metrov visiki goraj, sam meo

lepo priliko obiskati s patrom Ly dosta družin ešče divji plemen Meocev i Manov... Dvakrat v tom leti sam prehodo túdi Tonkin i lejko pravim pri tom mojem velkom dúševnom veselji, ka mi je Bog dao srečo oznanúvati njegov

Evangelium vnogim različnim narodom i prehoditi vnogo zemle, pri tom pa mi je dao túdi znati **dvanajst jezikov**, ka ešče ležej opravlam to svoje apostolsko delo med narodi.

Za te siromake sam že dosta žrtvúvao i njim zidam veliko hišo - zavod, kama jih na stotine lejko vzememo notri i dobro odgojimo. Pri velkoj zgradbi nemam nikše pomoči, vse si morem z velikimi trúdi priboriti. Betonska dela so dokončana i s tem sam prišeo v velke duge, skoro do eden milijon dinarov. Pomislite, kakše interese morem plačúvati, veliko družino hraniti i plačúvati mesečno plačo vucitelom šestrazredne lúdske šole itd... Vso to mi je ešče ne pobelilo moje duge brade i moj dúh je vsigdar veselji v Gospodi, ar znam, da samo za Njega i njegovo čast delam....

Marija Kozar

Varaš, ves pa ljudje

Tau je vsigdar tak bilau, ka so lúdi tak tú talali, ka prej te je varašanec, te pa z vesi. Pa če je stoj z vesi, največkrat pravijo, ka je pavar (kmet), če je tau na gnes že davnik nej istina. Samo ka tau so tú naši starci gučali, ka prej če pavar nede nede delo, gospaud nede sr.! Tau so si pa pavri gvúšeno zatok vónajšli, ka so zatok varašanci vsigdar nikak doj gledali pavre. Stoj bi leko pravo, ka je na gnes tau že vseedno, ka si, pa gde živeš, ka delaš. Važno je tau, naj ne ostaneš eden velki butaš, naj pošteno delaš pa z delom kaj stvauriš.

Večkrat sam čúla od porabski lúdi tú, steri so se v varaše znosili, ka bi prej več nigdar nej nazaj šli na vasnice, ka je prej po varašaj ležejše živeti. Nej se trbej telko mantrati. Tau je etak istina. Za našo Porabje bi pa tau lepau bilau, če bi te »naši varašanci« vse več nazaj ojdli, svoje zanjane hiše obnovili pa tú pa tam es ojdli na vikend. Baugi vala, na rejčki, dapa že takšo se tú najde.

Samo ka sam ge zdaj nej od toga stejla pisati. Etognauk sam bila v Varaši pa sam tam nika takšoga doživela, ka mi je nej vseedno bilau. Nut sam úšla v edno bauto zelenjavu kúpúvat, ka je zdaj ranč nej tak fal delo. Meni se je vidlo blago, ka so ponújali, vej pa povejmo papriko, paradajs, nauve krumpline ešče doma nejmamo. Velka čúda, ka v Varaši po bautaj je ponudba zelenjavne ranč nej tak slaba.

Kak etak odim med škatúlami, gde je vónaklajeno vse, vidim, ka majo nauve krumpline na odajo pa so cejno fejest znižali. Namesto 96 forintov po kilaj so za te krumpline samo 50 forintov prosili. Krumplinge so nej bili nej mali, nej velki, tak srednji, depa friški, nauvi. Včasim vzemam mrečko pa si naklajam te krumpline. Te je staučila k meni edna Vogrinka, stero dobro poznam, iz Varaša je, pa mi etak pravi: »No, tej krumplinge so tú eden velki dr...!« Meni je vse sapa stanila pa bi volau mejla ednoga ji v tau čedno glavau zagnati, ka pa ka bi te nika ovak mislila. Pa je ešče itak nej tak njala, muvila, šinfala je vse. Dja sam pa azeriši samo klala, klala te dr... v štanici. Sam ešče več nabrala, ka sam stejla. Med tejm mi je pa najoprvin tau napamet prišlo, ka so me stariške včili. Tau so me včili, ka na gesti nigdar grdo ne povej, tau je prej vse Baug dau. Pa človek, ki ga je pripravo. Najgera sam, če je ta ženska gđasvejta kaj pripauvala, za tisto delala. Ne vej, ka bi ona prajla na tau, če bi na tisto, ka ona dela, stoj pravo, ka je tau eden velki dr...

Ge sam žmano zejla te krumpline, depa nikak mi je nej iz glave odišlo, ka je ta ženska prajla. Ne vej, ka je takši lúdam. Ali so sploj zvišani ali pa sploj butasti. Ali pa tak brez odgovornosti samo lobočejo, lobočejo. Ge bi takše tak vóstrejznila, ka bi jim eden keden nej gesti dala. Bi se navčili, ka buma vsakša hrana je velka vrednost.

I. Barber

Posvečali so ga v župnika

Robert Kurnjek (na sredini), gda so ga v Rimi posvečali v diakona.

V Somboteli v stolnici (szekesegházban) je 26. junija 2002 sombotelski pušpek za popa posvečo Roberta Kurnjeka. Robert Kurnjek je 30. junija popodneva v 4. vóri emo nauvo mešo v varaškoj cerkvi. Robert je sin slovenski starišov, njegvi oča je iz Andovec, mati pa iz Števanovec. Stariške so se pred lejtami v Varaš prese-lili, etak je Robert že varaški pojep. Naraudo se je 1977. leta. Svoje šole je v Varaši pa v Somboteli končo. Za popa se je včijo od 1996. do 1998. leta v Gyóri v seminariumi, po tistim je pa odišo v Rim, tam je nadaljevau svoje šaule. Po tejm toga de ešče za dve leti tanazaj úšo v Rim se tadala včit. Med tejm se pa že pripravla na tau, ka če domau pride, de doma slúžo, kama ga pušpek pošlejo.

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 MHz

Od ponedjelka do sobote

od 16. do 17. vóre,

v nedelo

od 12. do 14. vóre.

Nazaj v rojstni kraj

V vsikšoj cerkvi smo molili pa spejali

Slovensko društvo v Sombotelu je 22. junija organiziralo izlet v Porabje. Predpovedom smo gorpoiskali cerkev v Monoštri, kapejlo v Slovenskoj vesi in Sakalauvci, pa cerkev na Dolenjom in Gorenjom Siniki. V vsikšoj cerkvi smo molili pa spejali. Na Gorenjom Siniki smo se spomnili 135-lejtnice smrti Jožefa Košiča in 15. oblejtnice smrti Jánoša Kùhara. Gor smo poiskali njini grob, pa smo si poglednili razstavo v starom farofi.

Po obòdi v Lipi smo se stavili v števanovskoj cerkvi. V Andovci nas je čakò župan Karel

Tau je nej istinal! Rejsan samo telko lidi živi v Andovci?

Holec z domanjo palinko. Šteri smo pa fejest žedni bili, smo leko pili friško vodau, ka nam je ponùjo iz domanjoga stùdenca Rudi Čer. Pri zvouni smo vidli spomenik z imeni tisti Andovčanov, šteri so leta 2000 živeli v vesi. Tè den je v Andovci krčma oprejata bila. „Takši dober žiroškru smo žitka svejta nej geli“ - so pravli ništèrni Sombotelčani. Tak dobro smo se počutili v Andovci, ka smo na Verici skor zamùdli gledališko predstavo. V kulturnom domi je nam števanovska dramska skupina nutpokazala igro „Tau je nej istina!“. Po tistom smo se ladili pod brezami pa pogùčavali z domanjimi. Libercina Irenka so nam pa trnok dober kuglof spekli! Tak dobro smo se meli, ka smo skor nej steli domau titi. Za pomauč se zavalimo Javnomi skladi za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, Zvezi Slovencev, Drùštvi porabski penzionistov. Za pomauč pri organizaciji pa Klari Fodor, Ireni Barber, Kareli Holecì in vsejm drùgim! 18. augustuša čakamo vas v Sombotelu!

Marija Kozar

Andovska stùdenčnica

22. junija je Slovensko drùštvo iz Sombotelu na izlet prišlo v Porabje. Mi, Andovčani, smo spoj radi bili, gda smo čùli, ka našo ves tò poglednejo. V programi je tak bilau, ka poglednejo zvonik in spominsko tablo, potistim pa demo pa poglednemo Črno mlako. Ranč te den je tak vraučè bilau, ka gda so se Sombotelčani v Andovce pripelali, so že volau zgibili, ka bi se tri kilomejtre šetali. Istino, zato časa trno tù nej bilau. Kaul tretje vòre so se pripelali. Mi, Andovčani, smo je s palinkov

čakali. Najprvin smo samo pau litra vònesli, mislili smo si, ka v tau vročini tau tak dojda. Dapa za pet minutov že nej bilau palinke. Te smo zvedli, ka zato trbej v vročini palinko piti, naj človek ne švica. Zato smo pa te brž še eden liter palinke prinesli, naj srmacke ne švicajo. Če človek švica, te je žejen tò. Djaustji Rudi, steri je član drùštva, rojstno hišo pa blùzi zvonika ma, je s tauga brž hasak napravo. Drugim članom je tak pravo, nišo piti ne dobijo v Andovci, dapa on ma na odajo mrzle vodau. Brž notraušo v kùnjo pa eden kreglin prineso. Petdeset forintov je proso za kreglin mrzle vode. Člani so žedni bili, zato so pa v žepko mogli segniti. Naslejdnje jim je Rudi zato vòovado, ka tiste pejnèze, ka je vkùppaubro, vesi dá. Nejnadudja buča baude pa za tè pejnaze vsakšomi Andovčani edno fùčkanco kùpi.

K.H.

Pismo iz Sobote

Vročì dnevi, lagva vola, posenjena voda pa ške kaj...

Ja, najbolje vroče dneve v tom leti smo nekak tò preživeli. Zavolo preminouči vroči dnevov smo lidge že vidli nad nami božjo kaštigo, vidli smo kaštigo zavolo našoga ravnjanja z našo Zemlo, vidli smo že skur konec sveta in vidli smo vse tisto, ka ranč ne moremo videti. Gda zdaj gledam nazaj na tiste vroče dneve, si leko že malo bole brodim, ka vse se je godilo v naši glavaj. Tak si brodim, ka sam nej samo ge v svojoj glavaj vido vse naopak. Spoumnim se, ka sam te grato čemeran na cejli svejt, gda se je kukarca že začnila sùkati. Spoumnim se, ka sam vido pšenico pa žito že čistak vužgano. Vido sam v toj svojoj lagvi voli zavolo vročoga vremena brezi deža posenjene potoke pa reke tò. Rejsan, vido sam tisto najbolje

lagvo, ka si človek leko zbrodi. Dapa, nej se vse godilo samo v mojoj glavaj pa še v kakši drugi glavì. Godilo se je za istino tò. Vročì dnevi so naredili vroče glavje. Vej je pa nej tou nikšo čùdo. Vej se pa vej, ka so naše glavje nikše fajte velki piskri, v steri se vsigdar nika tak pomalek kùja. Če pa kcujk tomi dejemo ške najbolje nejnormalne vroče dneve, te v tej naši glavaj vse vkùper leko zavre. Brezi brige bojte, ka je v tisti vroči dnevaj nej bilo malo takši, ka njim je redno zavrelo. Mojomi padaši Galziji je zavrelo že prvi najbolje vroči den. Sto vej, leko ka nej samo zavolo špricera preveč v njegovom tejli. Isko je kouli svojga rama nikšo bole kusto senco. Po dugom iskanji jo je najšo. Legu se je v

tisto kusto senco in bi v njoj zaspo tò, če bi njegvi mlajši nej postavili radio najbolje na glas, kak so ga leko. V glavaj njemi je že skur do kraja zavrelo. Dapa eške se je vedo držati pod kontrolo. Malo dale, pri potoki je najšo nouvo, kusto senco. Na, si je brodo, zdaj pa de tak, kak mora biti. Ladna senca ga je že začala boužati po vroučom tejli, gda je čistak mimo njegve glavje na motori pribno njegvi srejdnji sin. Zdaj pa si je več nej mogo pomagati. V glavaj njemi je zavrelo ta gor do 250 °C, iz nousa se njemi je skadilo, vò iz lamp pa je bufno ogenj. Nišče se ne spoumni, kelko cajta je ponùco, ka je malomi vkùper potro motor in ka je čerki na makfalete razmeto radio. Lidge pravijo, ka se je vse vkùper zgodilo v ednoj ali mougouče

dve sekundaj. Kakoli je že bilou, moj padaš se je ške dugo po tistom nej olado. Tak pomalek njemi ške zdaj vrè v glavje. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je tiste preminouče vroče dni živela čistak nači. Na pou naga je odla gor pa doj po dvouri. - *Tejlo trbej pistiti, ka ga boužata sunce pa friški luft*, - je kokodakala in tak je delala tò. Sunce je peklo in peklo in žgalou, moja tašča Regina, trno čedna ženska, pa je odla pa li odla takša na pou naga po dvouri. Tak si brodim, ka bi ške li odla, če bi nej sunce melo z njoum nikše druge plane kak pa una z njim. Nagnouk je sunce več nej bilou zdravo in njena kouža tò nej. Nagnouk je gratala cejla rdeča in repeča in kouža se je začala vleči doj z nje. Zdaj je

pri nas doma tak: venej je že več nej tak fejest vroče, dapa v našom rami je vroče kak v sahari. Vročè pa je od gore vužganoga tejla moje tašče Regine, trno čedne ženske. Polejvlemo jo z najbolje ladno vodou pa nega nikše pomouči. V našom rami je tak vroče, ka se podne odimo ladit vò na sunce. Tak je moja tašča Regina, trno čedna ženska, vònajšla, kak trbej od sunca toploučo držati ške dugo po tistom, gda se kriješ pred njim. Tisti Newton pa Einstein pa Edison so nej nika prouti mojoj tašči Regini, trno čednoj ženski. Vse, ka so tej modri možakari vònajšli, je nej nika vredno proti tomi, ka je vònajšla naša Regina. Samo naj tou njeno vroče tejlo ostane takšo prejt zimè. Vejte, kelko mo prišparali?

MIKI

„Slovenska rejč ne smeј vömerjti v Porabji“

Slovenska samouprava pa Kulturno društvo Avgust Pavel v Somboteli sta trno do bro včinja svojim Slovencom s tejm, ka sta ji pripelala na izlet v Porabje. Bili so vsi zadovoljni, ka so vküper leko prišli v svojo rojstno krajino, gde so je domanji lidge lepau gor prijali. Kakoli, ka se že dobro poznamo, sam se ške itak naletejla na tašo žensko, s sterov sam se ške nikdar nej pogučavala. Oni so Šabdjanina (Su- lič) Mariška, ki so že zavole žmetni križov nosili v svojom življenji.

„Moj prvi mauž je v Meriko odskočo pa so te name odpelali v Kistarcsa. Gda sam se tam gor oslaubodila za 39 mejšecov, sam več nej smeja domau titi v Andovce, ka so nas vzeli za taše, sterim ne zavüpajo. Tak sam prišla 1953. leta delat na gazdašag na Vép. 1962. leta sam üšla v Sombotel, tam sam küpila mesto za raum. Moj prvi mauž je v Meriki mrau. Te sam se ge od drugim öženila 1971. leta, moj drugi mauž je pa s Senika biu, on je tü vdovec biu. Že šest lejt je minaulo, ka je un tü mrau. Tam na Oladi, na brgej sva en menši ram zozidala. Gda sva že obadva v penziji bila, sva se tavö spakivala, no pa sam te ge tadale tü tam ostala. V prejšnjom rami pa moj sin žive s svojo družinov.“

- Zdaj, gda ste že v penziji, kak kaj živete?

„Teško mi je bilau, gda je moj mauž mrau. Moj sin meni sir pravo, mama poj domau. Depa zdaj se je že kaulik mena telko ramov zozidalo pa sam tam ostala. Moj doktor je tü skrak doma, on me doma zvižgaliva, krv doj vzeme, vse mi napravi doma. Tak ka mi ške k doktori nej trbej odti. Nej daleč od mene je en hotel. Ge ta odim pospravlat, ovak sam pa cejli den fraj. Viš, zdaj pa mam velko žalost, ka je moj čeri mauž mrau. Moj zet je deset lejt biu betežen.“

- Kak ste vi zvedli, ka v Somboteli Slovenci majo svoje programe, srečanja?

„Name je Marika Mukič gora zvala, ka naj pridem, ka vkü-

per pridejo Slovenci. No, pa sam te nej mogla titi, ka sam betežna bila pa me te potistom pá pozvala. Ge sam tau ranč nej vedla, ka telko Slovencov geste v Somboteli. Zdaj pa vsigdar ta odim, do bro se čütimo, popejvamo, kaj se včimo, se pogučavlam.“

- Ka vam je bilau najlepše gnes pri nas?

„Lejpe kapejle smo vidli, v cerkve smo odli, tam smo malo boga molili, popejvali. Bili smo na cintoraj tü. Mojga drugoga moža stariške pa prva žena so pokopani na Gorenjom Seniki, mojga prvoga moža öče je pa pokopan v Šte-

- Gda se srečate Slovenci vanej v varaši v Somboteli, vüpate slovenski gučati med seov?

„Zakoj bi se pa nej vüpali! Ges če iz fabrike z našo mamov škem gučati, ges z njauv slovenski gučim po mobiteli. Vsi znajo, ka sam Slovenka, ka tak znam gučati. Te eške se čüdivajo, jaj, ti kak fajn znaš gučati! Tau meni dobro, ges se te fajn čütim, gda name tak valijo. Vejpa če človek več ge- zikov guči, več je vrejden.“

- Tebe za tau ške bola poštojvajo tvoji kolejgarge, ka zvojn vogrske rejči ovak tü gočiš?

„Buma, tau je tak ge. Eške me

lala? Ges se naj porazmej pa leko rejč nücam.“

- Tvoja mama, Biderna Ilonka, so dostakrat pri tebi, gnes so tü s teov. Tau zatok tebi pri geziki gvüšno dosta pomaga, ka se vüva z materdvoj slovenski pogučavate, nej?

„Dja müve samo slovenski gučive, samo gda nama ne pride na pamet kaj, te vogrski vcuj povejve. Müve ranč vogrski se ne moreve pogučavati, tau tak špajnsno ge. Človek, kak se je naraudo, kak je gor raso, je sir slovenski gučo. Vendrik bi me sram tö bilau, ka bi zdaj ge vogrski z našo mamov gučala. S teov bi leko pa z vsikšim, depa z našo mamov pa s teticov ne morem pa stero žlatov nej, ka smo mi vsigdar slovenski gučali. Ges sam dugo ranč nej znala vogrski gučati. Sam vendrik pet lejt stara bila, gda je Agica, moja sestra, name tadoj odpelala na Vogrsko, ka prej naj nedem tak v šaulo, ka ne vejm vogrski. Te sam eno pau leta tam bila pa me je una navčila vogrski. Naša mama pa öče sta ške nemški tö gučala, ka sta njiva prvin v Avstriji služila. Tau mi zat žau, ka sta name nej navčila. Depa vejš, ka je bilau? Gda sta meni ali mojim sestram nej stela kaj povedati, te sta njiva dva nemški gučala. Tisto smo te mi nej razmeli, kak tau fajn bilau njima, nej?“

- Ančka, ti že 15 lejt živeš v Somboteli. Dostakrat si doma, kak vidiš, kak stogimo gnesden s slovenski gučom v Porabji?

„Ges mislim, ka slovenski gezik skur bola nücamo, kak gda sam ške doma bila. Ka te človek ranč tak nej mogo gučati, ka so nas doj gledali. Niške nej vedo, ka smo mi Slovenci, samo so pravli, ka so tau tašni tijinci, nej? Nej vseeno bilau, ka so nas doj gledali, gda smo nej vogrski gučali. Gnes že vsi bola poštojvejo, ka mi znamo ovak tö gučati, nej samo vogrski. Depa mlajše trnok ne čüjem slovensko gučati, ka ji je vendrik sram ge. Tau je velka škoda, tau zdaj uni ne vidijo, kaši kvar napravijo sami sebi, vid-

li do pa, gda do bole starejši. Depa te de že kesnau.“

- Dja vöjamp, ka en tau mladine li gora pride na tau pri cajti. Nej istina, ka slovenska rejč vömerge v Porabji.

„Slovenska rejč ne smeј vömerjti, nej, ne smeј! Tau se mora tak tadale delati, ka mora rejč gor ostati. Tau je vseeno, če domanja ali knjižna rejč, vej se pa v šauli knjižno včü, samo naj rejč gor ostane.“

- Kak se ti vidi gnesden Porabje?

„Tau je zdaj vsebola moder- no, kak gda sam ges vkraj odišla. Te smo zaprejtü bili. Tau sam trno rada, ka smo gnes cejle cerkve pa kapejle leko poglednili. Če daš valati ali nej, ges sam ške nikdar nej odla v kapejli v Slovenski vesi. Pa ranč tak nej v vesi Andovci. Tam vrnau taši lidge živejo kak na Gorenjom Seniki. Gda pride eden, steri nej tam doma, ka ga tak sprimlau, te se človek samo čüdiva. Tau vseposedik nega, tam tadoj, kak smo mi, na Vogrskom, taše ne poznau. Tam probaj nin nüt titi, ka te ponidijo, taše tam nega. Tü pa prideš pa včasik te ponidijo, ka človek ranč ne vej, ka bi vzejo.“

- Vi ste pa preveč dobro volo prinesli, vej ste pa tak popejvali domanje pesmi, ka je vse štrmelo. Kak ti leko vejš te lejpe pesmi tak dobro?

„Mi smo tak gor rasli, ka je naš ata emio ene fude, ka un igro, mi smo pa spejvali. Naša mama vsigdar na tenki, ges pa na stari. Mi smo tašne programe meli. Obed smo zeli, te smo po tistom popejvali, gda ške Agica doma bila, te pa ške bole. Zdaj sam že malo reči pozabila, melodijo vardjam. Tašoga ipa človek mora tistoga lampe gledati, šteri zna. Vejš, mi tam v Somboteli dostakrat vküp pridemo pa spejvamo. Zdaj si zbrodi, naj bi tau nej bilau! Zdaj bi že vse pozabili. Ka zat človek tak nagausti ne more domau titi. Tü pa se vsakši dva kedna srečamo pa te Francek vsigdar igra s harmonikov, mi pa fajn spejvamo. Človek tak ne more gezik pozabiti.“

Klara Fodor

Šabdjanina Mariška in Ančka Braunštein na Verici.

vanovci. Tak, ka sam na vse grobe iz židani rauž püšcu nesla pa boga zmolila. Grobe tü mojs gora poiskati pa se na enoga mrtvoga človeka nazaj trbej spominjati.“

- Ančka Braunštein z Gorenjoga Senika, s teov se furt leko srečamo. Ti maš veliko energijo v sebi, si kak en motor, nej zaman, ka si ške tak mlada. Gdakoli smo mi v Somboteli, ti vse pomoreš pripraviti pri samoupravi, naj se vse baugše počütimo, mamu, steri vas gor zišče- mo. Ti tau mujs moraš, tebe žene tau delo?

„Za tau si ges čas moram vzeti. Tau ges morem delati, se morem srečati, moram slovenski gučati, ne smejm tau pozabiti. Tau sam ges doma dobila, s tem sam se naručila.“

v fabriki prejdni pitajo, če mo tadale delala pri samoupravi, ka nam zdaj štiri lejta dojpritečejo. Tau poštojvejo Vaugri, pravijo, kak fajn programe mamu mi, Slovenci. Včera mi pa prejdnja pravla, ka moram gnes delat titi. Ges sam pravla, ka ne morem delat titi, ka na izlet dem, ges ne maram, ges nedam delat. Pa tau uni vse porazmejo.“

- Zatok te spitavam tau, ka dostakrat čüjem, ka prej zato ne gonči stoj slovenski, ka se prej tau ne šika, ka pred drugimi v drugom geziki gučimo?

„Zaka bi nas tau brigalo, naj drugi nas razmejo? Pa če dve se pogučavlave, te se müve dve morave porazmeti. Če stoj pride s tujine pa de po angleškom gučo, njega tü ne briga, ka ga ges ne razmejm. Zaka mo se te ges s tem sprav-

OD SLOVENIJE...

Španski kralj s soprogo obiskal Slovenijo

Na povabilo slovenskega predsednika Milana Kučana se je na uradnem obisku v Sloveniji mudil španski kralj Juan Carlos s soprogo kraljico Sofio. Kraljevi par, ki ju je spremljal španski zunanji minister Josep Pique, se je med tridnevni obiskom razen z gostiteljem Kučanom srečal tudi s premierom Janezom Drnovškom, zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom in predsednikom Državnega zbora Borutom Pahorjem. Šlo je za prvi obisk kralja Juana Carlosa v Sloveniji, kraljevi par pa je na obisku spremljalo približno 70-člansko uradno spremstvo, okoli 15 španskih novinarjev in 25 španskih gospodarstvenikov.

Prišel tudi dalajlama

Slovenijo je pred dnevi prvič obiskal tibetanski duhovni voditelj dalajlama. Dobitnik Nobelove nagrade za mir se je odzval povabilu Univerze v Ljubljani, ki mu je ob tej priložnosti podelila naziv častnega senatorja. V okviru tridnevnega obiska je imel dalajlama dve predavanji: na ljubljanski Pravni fakulteti o etiki za novo tisočletje in za širšo javnost v parku Tivoli o moči sočutja. Tibetanski duhovni voditelj se je med obiskom na zasebnih srečanjih srečal tudi z najvišjimi slovenskimi političnimi predstavniki.

Novo državno letalo za sedem milijonov dolarjev "lažje"

Vlada se je po seriji javnih kritik odločila za nakup manjšega državnega letala, to pa bo falcon 2000 EX, ki stane 28 milijonov ameriških dolarjev, dobavljeno pa bo 23. decembra 2003. S proizvajalcem Dassault Falcon Jet (DFJ) je namreč prišlo do dogovora o spremembi pogodbe, in sicer o zamenjavi falcon 900 EX za manjše in za 20 odstotkov oziroma sedem milijonov ameriških dolarjev cenejše letalo, je pojasnil vodja državne skupine za nakup državnega letala Matjaž Nahtigal.

Veški den na Gorenjom Seniki

Leko povejmo, ka je že tradicija, ka vaške dneve držijo po porabski vasnicaj. 23. junija so vaški den meli na Gorenjom Seniki.

• Martin Ropoš, gorenjeseniški župan, tjelko lejt je že tau, ka te dneve organizirate? Kak je najoporvin do toga prišlo, ka cejla ves vküppride pa se lidge vküper veselijo?

„Tau smo vidli prejk meje v Sloveniji, kak se tau dogaja. 1992. leta smo odprli mejni prehod pri nas, po tistem smo meli posvetitev vaškoga grba pa zastave in po tistem smo se tak odlaučili. Od toga časa naprej, že približno deset lejt, vsako leto mammo vaški ali občinski den. Na začetki smo meli tau dva dni, na žalost zdaj že samo eden den mammo. Te eden den že to težko leko organiziramo. Ge mislim, ka vaščani pa drügi lüdi različno mislijo od toga. Dosti pravijo, ka je tau važno, ka se vsakšo leto enkrat malo vaščani dobijo pa cejli den se dobro počütijo. Nekateri pravijo, ka bi te pejneze mogli ponücati za drugo. Morem povedati, ka te denar, iz šteroga organiziramo vaški den, smo vsakšo leto dobili iz natečaja. Ne moremo iz te pejnez cesto graditi pa ne vem kaj napraviti. Iz te pejnez se samo vaški den da organizirati. Od začetka se je samouprava tak odlaučila, ka je potrebno te den organizirati in pripraviti. Oprvin zato, ka se vaščani srečajo in se dobro počütijo. Drügo je pa tau, da prejk mejno sodelovanje tüdi skoz te ga leko gordržimo. Gasilci, samouprave pa drüga društva majo dobre stike prejk meje in povabijo te organizacije.“

• Kaši programi so bili?

„Najvekše težave mammo vsigdar s pejnazami. Če že tau spravimo, te se že leko kaj organizira. Hvala Baugi, od začetka smo se tak zmelnili, ka je gnauk športno društvo, drugič pa gasilsko društvo glavni organizator. Oni poskrbijo za gesti pa za piti. Tau je te že velka pomauč, manjšinska samouprava pa za vse drugo. Tau leto je malo bole skromen vaški den, zato ka eške nemamo do konca obnovleno nogometno igrišče, gde smo vsako leto meli te den. Zdjaj smo malo „stisnjeni“ tü na šaulskom dvorišči pa na asfaltnom igrišči.“

Teško je te programe tak vküper postaviti, da bi vsakši zadovolen bijo. Mi zdaj že par lejt mammo skorok gnaki program. Začne se z dvojezično ali slovensko mešov. Gnes smo se spominjali 15. obletnice smrti gospauda Janoša Kühara pa 135-lejt-nice smrti gospauda plebanoša Jožefa Košiča. Tau je bijo glavni program. Za kulturni program je šolska deca poskrbela. Rejsan je bijo kratek program, mlajši so bili pridni in učiteljice to, štere so te program pripravile. Popodne je pa športni program. Ženski, moški nogomet pa tüdi igre, na štere so se leko glasili tisti, šteri mislijo, ka so flajnsni. Na igre smo povabili sosednje vesi to, ekipo iz Kuzme pa iz Gornjih Slaveč. Morem še eno prajti. Zelo veselil sam, da že od začetka mau vsako leto so med nami člani Motokluba iz Murske Sobote. Rejsan so taši, šteri so pripravleni, ka vsako leto pridejo in te stare motore pa kaše drüge vozila tü pokažejo. Oni so radi med nami in mislim, da smo tüdi mi veseli z njimi vküper.“

• Vladimir Jelen iz Martinja so tö član Motokluba veteranov z Murske Sobote. Kak dugo ste že član kluba pa zaka ste si tak zbrodili, ka šketete z tašimi motorami voziti?

„Motoklub veteranov je star dvanajset lejt in jaz sem bil eden izmed ustanoviteljev in še zdaj delam v tomi klubbi. Vsikdar sem rad, gda pridemo es k vam, jaz sem z Martinja in zelo rad pridem na Gornji Senik.“

• S kašim motorom ste gnes prišli?

„Jaz mam motor ruski Ural 750 kubikov, ka ma prikaulico vcuj.“

• Mislim, ka zato je tomi klubbi tau ime, ka so tau že bola stari motorge. Kak je že stari te motor, ka ga vi mate?

„V našom klubbi so samo stari motorge, moj je pa star petdesetšest lejt. Na te stare motore trbej ponücati dosta časa, ka je trbej popravlati, ka se te merno leko pela.“

• Tau je vam samo en hobi ali delo tö?

„Meni je tau hobi pa delo vcuj. Jaz sem že v penziji pa v našom klubbi našim dečkom motore tö popravlam. Jaz sem mehanik pa se te stvari malo bola vörzmmim pa te jim pomorem. Tau vse doma v Martinji delam.“

• Gde ste vse ojdli že s tem motorom?

„Jaz sem se že dosta vozo po cejli Sloveniji, po Avstriji, v Italiji. Bili smo že na Hrvaškem, tak ka vsakšo leto napravim okoli 3000-5000 kilometrov.“

• Te motor, ka ga zdaj mate, je prvi ali ste že meli kašoga drügoga tö?

„Nej, jaz mam več motorov doma. Zdjaj mo pa pomali računano na en stari avto, ka sem že malo v lejtaj pa me

nede fudalo tak fejs kak zdaj na motori.“

• Vi taši motor mate zdaj, šteri prikolico ma vcuj. Zaka ste se tak zbrodili, ka te se s tašim motorom vozili?

„Jaz sem pettresti lejt nazaj dirkal s takšim motorom s prikolicov po cejli Jugoslaviji, Nemčiji, Avstriji, Italiji. Te motor jaz mam rad in najrajši se vozim s tau prikolicov.“

• Ka doma pravijo, gda vi z motorom furt odidete kama?

„Malo so radi. Zdjaj sem že ženo natau navado, ka ona tü z menov gre pa te je vse vredi. Ona je tüdi v klubbi dosta delala pa pomagala, ka smo te klub spravili na takši nivo, kak je zdaj ge.“

• Zaka ste se pred dvanajstimi lejti tak zbrodili, ka ustanovite te motoklub?

„V Soboti nas je bilo dosta, ka smo nekđaj dirke vozili. Te smo se mi, starejši, šteri smo več na dirke nej sposobni, zgüčali, ka mo napravili klub stari motorov.“

• Gda dete na kašo dukšo paut, te usakši de, što je član toga motokluba ali samo tisti, šteri ške?

„Tisti dé, šteri ške. Tau zato malo več košta, če na kašo dukšo paut demo. Treba za avto cestnino plačati, goriva je več, treba nekje prespati, nekaj pojesti pa te so stroški velki.“

• S tejmimi motorami, ka vse leko nutpokažete?

„Mi s tejmimi motorami skačemo, vozimo razne ovinke, levo, desno, v enoj mesti se kauliobračamo. Samo je tau žalostno, ka gnes tü na Gorenjom Seniki ne moremo pokazati, ka je vašo igrišče še nej vret vzeto. Depa kleti bomo pokazali, ka znamo.“

M. Dravec

Znauvič smo se srečali, zdaj nikak ovak

Društvo porabskih upokojencev že več kak dve leti dela na nauvi način. Letos 3.

navdušene ženske pa pomauč skočile Veričanom. Naš autobus se je dvakrat mo-

skurok raztaupo. Nisterni igralci so pa - kak povejmo Berta - takšo obleko mogli meti, ka je vzimi topli, nej pri 38 stopinjaj. Po igri pa tavó. Friško pivo pa špricer pa voda je zdaj tak slü-

Te se je pa večina dala pelati na nauvi verički mejni prehod zatok, ka ga je ešče nej vidla. Na žalost smo prišli do konca. Nut smo se skvatejrali v bus pa domau. Domau z lejpmi

Varašanci pa Slovenčarje zatok vküdržimo.

februara sta varaška pa slovenskoveška sekcija organizirali veliko prireditev. Baur so vozili v Slovenskoj vesi. V nedelo, 23. juniuša, smo pa s pomočjov števanovske pa veričke sekcije napravili srečanje na Verici. Tau srečanje vendar tü dugo ne pozabijo naši člani pa Veričani tü nej.

Več lejt je v našom plani tak bilau, ka smo pauleg vüzma meli srečanje v Lipi, v Slovenskom daumi. Letos smo pa tak mislili, da se vzmemo pa mo šli na vasnice. Takšo srečanje je zatok nej tak leko napraviti zatok, ka vse kaj dosta trbej pa več stroškov tü mamó. Depa če mamó takše upokojence, steri ne poznajo trüda, steri vsakšo prošnjo iz srca spunijo, te je ležejše, te se vse leko napravi. Iz števanovske sekcije so nistarne

go obernauti, tačas je vküp zvozo kauli 100 lüdi. Nam so se pa pridružili Veričani pa Ritkarovčani, stere smo pozvali na našo srečanje. Etak smo se mladi pa starejši vsi vküp veselili. Že na autobusi sam čüla, ka so nistarni naši povedli, ka so ešče na Verici nej ojdli. Pa gda smo prišli k kulturnomi daumi, te so se čüdivali, kakšo lejpo mesto je tau. Najoprvin smo se sprajli v dvorano, tam so nas že čakali člani števanovske gledališke skupine. Gledališka skupina je zošpilala igro z naslovom Tau je nej istina. Strašno velki uspeh je bio. Gvüšna sam, ka je verička kulturna dvorana etak ešče nej bila naklačena kak zdaj. Igralcem je nej leko bilau. Vanej je vremen takšo bilau, ka je tak sijalo sunce pa peklo, ka si se

Dolenjisenčarje zatok ne zatajijo, ka se Tanja (Pristava) tü k njim drži.

žila kak nigdar nej. Pod lejpmi brezami se je pa začnilo našo druženje. Dobro je bilau videti, ka se najdejo spoj »stari« padaši pa padaškinja. Slovenska pesem je tü nej falila, naša gorenjesenička pa števanovska ekipa je vse vödala iz sebe. No, pa te po kratkom cajti nauvi program. Nistarni so šli v nauvi penzijo se ladit ali pogledat Verico pa Ritkarovce, nistarni so pa šli grbanje iskat ali pa lejpe »gnejzde« iskat, gde so se gda-svejta srečali, malo »skrivali«. Cajt je brž odleto. Po večerji smo se malo ešče pogučavali pa je že sunce začnilo dojtiti.

spomini. Hvala vam Veričanci, ka ste nam mesto dali. Ka je pa tau vse tak lepau leko vküp prišlo, se eške gnauk zavalam vsem števanovskim pa veričkim upokojencem, ki so dosti pomagali. Zavalam Slovenski zvezi tü, najbolje Klari Fodor, ki je spoj na veliko pomauč bila našomi vodstvi. Hvala Veričanom pa Ritkarovčanom ka so prišli, žüpani Karolyi Dončeci, ki nam je prostore dau pa nam je poštenje dau, prišo je na našo srečanje z ženauv vred. Zbau-gom, drgauč.

Irena Barber
predsednica društva

Srečanje slovenskih športnikov iz obmejnih dežel

21. in 22. junija so se že šestindvajsetič srečali mladi slovenski športniki iz Avstrije, Italije in z Madžarske, da bi v športnem vzdušju krepili odnose med Slovenici iz zamejstva. Letošnji organizator je bila Športna zveza občine Slovenska Bistrica. Kot že vrsto let, tudi tokrat so porabske Slovence predstavljali mladi nogometaši iz Slovenske vesi.

Po lanskoletni zmagi so fantje iz Slovenske vesi letos

osvojili tretje mesto, kar je tudi pomemben rezultat. Ne glede na rezultat, so spet spoznali del Slovenije ter prijazno mesto, Slovensko Bistrico.

V imenu Zveze Slovencev na Madžarskem se zahvaljujemo Olimpijskemu komiteju Slovenije ter Športni zvezi občine Slovenska Bistrica za dobro organizacijo in za lepe trenutke v Sloveniji.

J.H.

... DO MADŽARSKE

Odstopil predsednik Fidesz-a

3. julija je odstopil predsednik Stranke mladih demokratov, odpovedal se je tudi vodenju poslanskega kluba v parlamentu. Zoltán Pokorni je to storil potem, ko je po objavi članka v časopisu Népszabadság izvedel, da je bil v prejšnjem režimu tudi njegov oče član obveščevalne službe. Njegovega očeta so na začetku petdesetih let obsodili na dvanajst let zapor zaradi protidržavne dejavnosti. Po treh letih zapor so ga z izsiljevanjem prisilili, da je postal agent oddelka III/3.

Zoltán Pokorni je na tiskovni konferenci izjavil, da zaradi čustvene prizadetosti ne more nepristransko voditi stranke ter poslanskega kluba. Medtem ko se predstavniki opozicijskih strank strinjajo s Pokornijevo potezo, so predstavniki vladnih strank izjavili, da sinovi niso odgovorni za početje očetov.

Programi, prireditve

- 5. julija so v Budimpešti v Etnografskem muzeju odprli razstavo z naslovom »Ljubezenska darila v tradicionalni slovenski kulturi«, ki jo je pripravil Slovenski etnografski muzej. Razstava se je uresničila na podlagi Sporazuma o madžarsko-slovenski kulturni izmenjavi. Obiskovalci si jo lahko ogledajo do 12. oktobra, vsak dan od 10. do 18. ure.

- 6. julija je Slovenska samouprava v Mosonmagyaróváru organizirala slovenski dan. V okviru tega so odprli dve razstavi, eno iz del porabskih ljudskih obrtnikov, drugo pa z naslovom »Prišli smo iz Porabja«. Popoldne ob dveh so imeli v tamkajšnji cerkvi dvojezično mašo, ki jo je daroval seniški župnik Ferenc Merkli. V kulturnem programu so sodelovali folkloristi iz Sakalovcev in ljudske pevke iz Števanovcev.

- 7. julija so v Sotini priredili folklorno-glasbeni festival, na katerem so iz Porabja sodelovale ljudske pevke iz Monoštra, Laci Korpič in ženski kvartet ter folklorna skupina z Gornjega Senika.

Brezi odra si ne more zamisliti življenja

Klara Fodor že več kak šest lejt dela na Slovenski zvezi kak sekretarka. Slovenska zveza vsako leto vōda dvej priznanji (kitintetēs) »Za Porabje« takšim osebam, stere so zadnje cajte največ naredle za tau, ka bi se slovenska rejč ohranila, ka bi Slovenci v Porabji gorostali. Klari je tau, ka je ona Slovenka, ka ma slovensko materno rejč, v mlašeči lejtaj bilau cejalk naravno (természetes), vej pa kaulek nje so vsi takši bili kak ona.

»Mi smo se v Števanovci samo slovensko pogučavali. Gda smo dja v šaulo ušla, pa nej samo dja, moja generacija, vogrstji sam nej vejdlā. Namé je mama prve mejsce vsakši zranjek z biciklinom pelala v šaulo pa sam furt djaukala, ka sam nej stejla v šaulo titi, zatok ka sam nika nej razmejla leranco. Mislim, ka moji vrstniki, sošolci ranč tak. Teško sam se navčila vogrstji, težave sam mejla z djezikom. Gda smo se že vcujvzeli k vogrskoj rejči, te je zatok tō ostalo, ka smo se mlajši v odmori med sebov slovenki pogučavali. Gda smo že vekši bili, te pa mejšano. Na tau, ka sam dja ovakša, ka mam drugo materno rejč, sam najbola te gora prišla, gda sam šla v srednjo šaulo v Kőszeg pa sam težave mejla zavolo djezika,« pravi Klara.

Po tistim, ka je zgotauvila osnovno šaulo v Števanovci, se je zatok odloučila za srednjo šaulo v Kőszegi, ka je vcuj k maturi stejla dobiti maštrijo, poklic tō. V Kőszegi je bila kmetijska srednja šaula (mezőgazdasági szaközépfiskola), z eno padaškinjov sta se ta zglasile.

»Dja sam trno rada mejla delo na mezevaj, po njivaj. Gda sam mala deklična bila, sam eše ranč v šaulo nej ojdla, sam vidla, ka baba gra sadijo. Sam gra vkradnila pa ga posadila. Pa je moj gra buma lepši bijo kak babin. Rada sam žetvo delala, rada sam s senaum delala. V tejm sam rasla, doma sam tau vidla.«

Gda je končala, je nazaj prišla v Porabje. Držina je te že v Varaši živala. Es so se skvarterali, gda je Klara osnovno šaulo končala. Trno rada bi pavarsko delo delala, dapa nej mejla sreče pa nin nej dobila takšno delo. Etak je pa vodila künjo najprva v ednoj

kmetijskoj zadrugi, po tistim pa v varaškoj kosinoj fabriki. Nej dugo po tejm se je čudno zasükala njena življenjska paul.

»Gda sam mala deklična bila pa sam se špilala, nej sam se samo s pejskom špilala. En tau sam se špilala, ka sam tjūjarca, drugi tau, ka sam prcerkorca, leranca. Furt sam naglas včila »mlajše«. Male sausedne mlajše sam tū furt včila. Gda sam že odrasla, bi se trno rada ušla tadala včit po srednji šauli tō. Dapa doma smo tri ženske bile, samo brat je delo v fabriki. Mama je sōdački gvant prala, ovak smo se s pavarskoga dela

uči nej spala. Gda sam zgotauvila, sam srečo mejla, ka sam dobila na seničkoj šauli slovensčino. Kak sam se pripravljala na vōre, sam se sama tū včila djezik.«

1983. leta je kulturni dom v Monoštri organiziro seminar za porabske školnike pa lerance, steri bi se radi navčili, kak trbej delati z lutkami (bábokkal). Na te seminar, stero-ga je vodila gospa Jožica Roš z edno svojo kolegico iz Murske Sobotje, je ojdla z drugimi leranci vred Klara Fodor. Gda so že druge lerance taknjale tau delo, ona je vōzdržala. Tak je te organizirala na se-

Klara Fodor odgovarja za delo kulturni skupin pa družtev.

tadržali. Tak ka smo v srmastvi živeli, zatok sam nej mejla priliko, ka bi se tadala včila. Po srednjoj šauli sam ušla delat, dapa furt sam mejla v pameti, kak dobro bi bilau, če bi leko prcerkorca (učiteljica) bila. Na konci sedemdeseti lejt sam se odloučila. Te so v Somboteli že tū meli katedro za slovenski jezic. Tak sam misljala, sprobam, ka pa če se mi prška, ka mo se pauleg dela včila.«

Klara je študirala slovenščino pa zgodovino. Tistoga ipa je že delala na seničkoj šauli. Nej ji je leko bilau. Podnevi je včila na šauli, ponoči se je pripravljala na vōre pa študirala.

»Povejmo po pravici, meni je dosta noči odišlo zavolo visoke šaule. Študirati slovenščino mi je težko bilau, vej pa v knjižnoj rejči sam se nika nej pogučavala od tistoga mau, ka sam osnovno šaulo končala. Samo v narečji. Ne pravim, ka mi je narečje (nyelvjárás) nej pomagalo, dapa zatok sam dosta na-

nički šauli lutkovno skupino (bábcsoportot), stera je dugo lejt usepovedik lepe uspehe mejla. Dosti so nastopali po Vogrskom, dapa največše uspehe (sikereket) so meli v Sloveniji. Gda so 1987. leta gorastaučili v Ljubljani v Cankarjevem daumi, je eden največši slovenski časopis napiso od nji, ka so porabski mlajši meli uro slovenskoga jezika za slovenske mlajše. Ka so dosegili takšo kvaliteto, se je trbelo dosti pripravlati.

»Od gda delam, sam najlepša lejta te mejla, gda sam z mlajši delala. Veselje je bilau z njimi delati. Pri lutkaraj je tau bilau najlepše, ka so oni sami tō steli kaj napraviti. Gda smo se pripravljali v Ljubljano, so ešte trno mali mlajši bili, pa buma smo največkrat večer v desetjo vōri taknjali probo. Gospa Jožica Roš je vsakši petek prišla pa nam je pokazala, ka moramo delati. Dja sam na začetki bu-

ma vse goravzela na magnetofon, kak trbej lepau guncāti. Kak pa trbej špilati z lutkami, sam si vse zapisala. Če bi mi samo telko prob, vaj meli, ka smo z njauv meli, te bi tau trno malo bilau. Mi smo zvūn petkov v tjedna gnauk gvūšno, dapa največkrat dvakrat meli vaje. Kak mlajše clovek navči, kak je vcujvzeme, tak ostanejo. Če bi dja mlajše tapistila, te bi se mlajši k toma vcujvzeli. Dapa od prvoga minuta smo tak bili, ka gda delamo, te delamo, gda se šalimo, se šalimo. Počivati tū trbej, šaliti se tū trbej pa smejeti tū. Dapa gda probo mamo, te se tam ne more rzati, smejeti, lagvi biti. Dja vej, ka sam ovak tū sigurna (stroga) leranca bila, dapa dja sam s tistimi mlajši nigdar nikše nevole nej mejla. Buma mi smo dosta probali, dapa splečalo se je z njimi delati,« je povedala Klara pa je, njeni ovak trdi glas, me(h)ki grato, kak vsigdar, če guči o »svoji mlajšaj, lutkaraj«.

1995. leta je te svoje mlajše dun zapistila, njeno življenje se je tak obrnilo, ka je odišla s šaule pa si službo najšla na Slovenski zvezi, gde dela od tistoga mau kak sekretarka. Iz mlašečoga sveta je prišla v svejt odraslih, vōzraščeni lōdi. Pitala sam go, kak se je tū znajšla.

»Na začetki težko. Trno mi je špajnsno bilau. Falili so mi mlajši v razredi, ka sam te že razredničarka (osztályfőnök) bila, najbola so mi pa falili lutkarji. Tisto, ka clovek rad ma, tisto ma nikak fali. Tū sam se pa mogla vcujnavčiti, ka z odraslimi lidami mam delo. Vsakši clovek je ovakšen. Mi odrasli smo preveč občutlivi, rado nam žau grata. Furt sam mogla – eške zdaj tū – paziti, nej ka bi komi kaj lagvo prajla. Zdaj, ka sam se že vcujnavčila, zdaj že rada mam tau delo tū.«

- Brezi odra si pa nej mogla vōzdržati.

»Gda sam na Zvezi začnila, mi je falilo špilanje. Zveza je dosti kulturni skupin mejla, dapa gledališke skupine nej mejla. Živo rejč zatok najbola lutkarji pa gledališke skupine leko širijo pa ohranijo. S tejm neščem tau povedati, ka dja druge skupine dolagledam. Baug mantūj! Dja s tejm tau pravim, ka se rejč leko najbola tak goradrži, če go gučimo. Z gledališko skupino Nindrik-indrik smo se

ranč zatok tak odloučili, ka mo v domanjoj rejči špilali.«

Gledališka držina Nindrik-indrik je par lejt špilala samo komedije, par lejt nazaj pa so naprej vzeli bole zahtevne (igényesebb) komade (Goran Gluvič: Videoklub, Mrožek: Karči, Roš: Krčma).

»Miki Roš, steri nas vodi, nam je raztomačo, ka se komedijo leko najbola naleki navči. Istino, ka lūstvo tau ma najbola rado, dapa bole zahtevni gledalci tak pravijo, ka je nej komedija prava, ka igra na odri vse pokaže. Naše najnovije igre so bole težke, zatok ka gda je clovek gleda, si mora zmišlavati, ka se skriva za tistim, ka se na odri (szinpad) godi.«

- Če so rejsan te zadnje vaše igre bole težke, so se gledalcom vidle. Zmisli si samo na 8. februar, gda ste notpokalali Krčmo, kak se je lidam vidla.

»Dja sam tū presenečena bila, ka so gledalci lepau razmeli pa reagirali. Če nazaj poglednam na igro Videoklub, tam sam pa eše bole presenečena bila, vej pa tam smo samo sejdlj pa na eno mesto gledali. Pa je lūstvo dun razmelo. Dja sam se tiste igre sploj bodjala, ka lūstvo nede razmelo, ka ščemo z njauv pokazati, povedati. Pa buma, kamakoli smo šli, v sterokoli ves tū v Porabji, so ranč tak razmeli kak v Sloveniji.«

Klara Fodor potem, gda je prejkvzela priznanje »Za Porabje« na Porabski dnevaj, je na odri povedala, ka je tau priznanje nej samo njeno.

»Tau zdaj tū držim pa pravim. Brezi senički mlajšov, brezi lutkarov bi dja nika nej mogli napraviti. V tisti trinajsti lejtaj sam mejla čudovita doživetja z mlajši, od tistoga lepše nejga, gda je clovek leko z njimi kak padaškinja, kak mati.

Če dem tadala na gledališko skupino. Sama bi zaupstom stejla skupino narediti pa špilati, če bi nej najšle takše lōdi, steri tau ranč tak želijo kak dja. Če pišem za Porabje ali delam intervju za radio, zatok delam, dja sam mislim, ka s tejm pomagam gordržati slovenski jezic. Če lūstvo z menov ne stane na gunc, če mi nede odgovarjalo, dja sam »mrtva«. Zatok pravim, ka je priznanje nej samo moje. Brezi drugi lōdi en clovek nika ne more narediti.«

Marijana Sukič

Zmeraj kritična, a dobronamerna

Valerija Perger že deseto leto opravlja pomembno poslansko delo med Slovenci v Porabju, je višja pedagoška svetovalka za porabsko šolstvo. Med njenim bivanjem na Madžarskem je prišlo do velikih sprememb v šolstvu. Kot strokovnjakinja je pripravila učni načrt za slovenski jezik, sodelovala pri pripravi učbenikov. Tudi sama je pisala učbenike. Trenutno pripravlja učbenik za 6. razred osnovne šole. Od začetka sodeluje pri našem časopisu ne le kot lektorica, temveč tudi kot avtorica prispevkov. Na stvari – kakor bo to razvidno iz pogovora z njo – gleda sicer kritično, toda njena kritika je dobronamerna, rodi se iz želja, da bi se stvari v Porabju izboljšale. Razlog za najin pogovor je bilo priznanje »Za Porabje«, ki ga je Valerija dobila ob Porabskih dnevih.

• *Kakšno je bilo tvoje prvo srečanje s Porabjem?*

»Pravzaprav sem si svoje delo, nasploh Porabje in odnos do jezika, predstavljala veliko drugače, kot sem pozneje ugotovila, da je dejansko. V Murski Soboti na Zavodu za šolstvo mi Porabja niso najbolj realno predstavili. Niti mojega dela tukaj, kajti ko je zdaj že pokojni Janez Kerčmar, moj predhodnik, šel v pokoj, sem se z njim samo enkrat na kratko srečala. Rekel mi je: „Veš kaj, saj tukaj je v šolstvu vse urejeno, krasno funkcionirajo dvojezične šole, ti se boš pač kot slavistka samo malo ukvarjala z učitelji, jih malo izobraževala, učence malo kam na izlet popeljala in to je v bistvu vse.“ Jaz, v dobri veri, da je to res vse tako urejeno, sem najprej samo spoznavala to delo. Potem sem videla, da na žalost tu marsikaj manjka, tudi marsikaj osnovnega. Ni nobenih dvojezičnih šol v Porabju, slovenščina se poučuje samo kot učni predmet. Ni bilo učnih načrtov, ki smo jih takrat začeli pisati. Prvi učni načrt v slovenskem jeziku za slovenski jezik. Še danes naletim, na žalost tudi v Sloveniji, na strokovnjake, ki še zmeraj govorijo o dvojezičnem šolstvu v Porabju. V madžarski zakonodaji nikjer ne piše, da bi bila tukaj dvojezična šola, vsa zakonodaja govori o narodnostni šoli s slovenščino kot učnim predmetom in potem, kar je

gornejseniška šola uvedla, o narodnostni šoli z razširjenim poukom materinščine.»

• *Nastopila si službo s 1. novembrom 1992. V knjigi Tudi to je slovensko Porabje omenjaš ta datum kot neko simboliko.*

»1. november, vemo, je dan mrtvih, ampak jaz nisem prišla pokopavat porabskih Slovencev, temveč sem prišla z zelo močnimi nameni oživljati ti-

pravi čudež, če najdemo kakega otroka, ki zna še po porabsko.»

• *Ti si prizadevaš na vse načine, da bi se to spremenilo, da bi se zaustavilo. Kaj je tvoja naloga pri vrtcih?*

»Moja naloga pri vrtcih je koordinirati in spodbujati pomoč iz Slovenije, ki prihaja zdaj že nekaj let iz murskosoboškega vrtca. Vzgojiteljice prizadevno prihajajo vsakih 14 dni v po-

na tem področju večje sodelovanje med vzgojiteljicami in starši, pozitivne sugestije staršem, ko otroci odhajajo iz vrtca, da jih vpišejo še dalje – posebej v Monoštru je to pomembno – k slovenskemu jeziku. Zdaj se nekako otroci iz monoštrskega vrtca in iz Slovenske vesi zgbujajo, čeprav so v vrtcih vzgojiteljice na slovenskem jezikovnem področju zelo dejavne.»

• *Pri dejavnostih, ki vplivajo na jezikovno stanje v Porabju, ne smemo mimo dveh slovenskih organizacij, Zveze Slovencev na Madžarskem in Državne slovenske samouprave. Kakšna naj bi bila naloga organizacij pri zasnovanju jezikovne politike v Porabju?*

»Vedno bolj ugotavljam, da pravzaprav porabski Slovenci neke načrtovane jezikovne politike nimate. To da Zveza Slovencev organizira veliko prireditvev, je seveda izjemno pozitivno. Ampak za vsem tem, vemo, da so pravzaprav starejši in še starejši ljudje. Mladine je vsepovod malo, posebej solo-obveznih otrok. Kulturne skupine so zelo pozitivne, ampak če so člani kulturnih skupin Slovenci samo na odru, je to tisto, kar mene zelo zaskrbljuje. Če je na vajah pa v medsebojni komunikaciji jezik komunikacije madžarsčina, je nekaj hudo narobe. Funkcija slovenskih skupin bi morala biti predvsem ohranjanje jezika v komunikaciji, v rabi. Da se ti člani med sabo začnejo pogovarjati slovensko, da začutijo, da je edino normalno, da med sabo komunicirajo slovensko. Posebej bi izpostavila vlogo Slovenske državne samouprave, ki pa na tem področju premalo naredi. Mislim, če bi oni že med sabo določene stvari razčistili, kakšen je namen take organizacije, da naj bi organizacija služila predvsem ohranjanju jezika, ohranjanju manjšinskih tradicij, bi se situacija lahko počasi izboljšala. Porabski Slovenci, posebej pa njihovi predstavniki, se morajo zamisliti nad svojim obstojem, kajti če bo to šlo tako dalje, da recimo mladi več sploh ne bodo govorili slovensko, potem čez desetletja tu res nihče ne bo več govoril slovensko. Recimo zelo veliko je, če bi se nasled-

no, npr. funkcionarji, pogovarjali med sabo slovensko. Pa s svojimi otroki. Kdo bo pa govoril slovensko? Tisti učitelj eno uro v šoli ali Valerija Perger, ki kot „strašilo“ pride pa vsi začnejo govoriti slovensko? Sicer pa niste samo porabski Slovenci krivi. Tudi politika Slovenije do Porabja ni najboljše.»

• *Veliko bi pomagalo pri ohranjanju jezika, če bi slovenščina dobila na ugledu, če bi Slovenija v Porabju pomagala postaviti kakšne manjše obrate, kjer bi pri zaposlovanju imeli prednost tisti, ki govorijo slovensko. Tu bi verjetno Slovenija lahko več naredila.*

»To me res zelo skrbi, kajti šola je le nadgradnja. Šola sama, kot vemo iz čisto sociolingvističnega stališča, je samo eden od dejavnikov pri ohranjanju jezika. Na prvem mestu je ekonomska podlaga. Slovenija praktično v Porabju ni naredila nič takega, za kar bi se, da se izrazim čisto ekonomsko, nekemu splašalo učiti slovensko. Mislim, da je največji problem, kako starše prepričati, da bodo otroke učili slovensko, da jim bo to enkrat koristilo. Vsak se namreč danes vpraša, kaj mi bo to koristilo. To je sicer kruto, toda to je realnost.

Meni nekako ni jasna vloga Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Recimo s sredstvi Slovenije je bil zgrajen Slovenski kulturni in informativni center. In nobena Slovenija ni rekla, da se tu zdaj mora govoriti slovensko. Hvala Bogu, da se je to zgradilo, ampak funkcija tega centra ni taka, kot je verjetno bila zamišljena. Tu je kriva po mojem tudi Slovenija, da za svoj denar ne zahteva, da bi se to obrnilo res v smer, za kar so ta sredstva namenjena.

Pri spodbujanju gospodarske dejavnosti ne mislim na to, da bi se tu gradil neki Opel. To bi lahko bil majhen obrat za recimo 20 zaposlenih, ampak bi rekli, to je slovensko, tu se govori slovensko. Po mojem bi to bil pozitiven psihološki moment, da bi starši čisto drugače razmišljali. Ne bom dal otroka k nemščini, ampak ga bom dal k slovenščini, saj s slovenščino bo moj otrok tudi lahko preživel.»

M. Sukič

Valerija Perger z malčki v enem od porabskih vrtcev.

to, kar se še oživljati da. To je sicer datum, ki lahko pesimista prestraši, ampak jaz nisem hud pesimist, sem prejel optimist, zato lahko govorim o pozitivni simboliki tega datuma.»

• *Kakšne so bile takrat jezikovne razmere? So te učenci boljše razumeli kot zdaj?*

»Prav gotovo. Pred desetimi leti so jezikovne razmere bile še veliko boljše, kot so danes, namreč učenci so od doma prinesli še veliko slovenskega jezika. Jezikovna situacija in odnos do jezika je bil drugačen. Ali je to bilo ohranjanje jezika samo po sebi, ne vem. Čutili so se še posledice zaprtosti, ki so v tem smislu bile pozitivne. Po 1. 1992, ko se je tudi to območje začelo odpirati svetu, se je v glavah staršev zgodil nenadni miselni preskok, da je potrebno otroke poslati k nemščini, angleščini in še k drugim pomembnim svetovnim jezikom, ki jim bodo zagotovili preživetje, službo. Slovenščina pa se pravzaprav nikomur ni zdela več pomembna. Zato priznam, da je iz leta v leto teže in danes smo praktično prišli že do tega, da otroci prihajajo v šolo brez kakršne-gakoli predznanja jezika. Je

rabske vrtce in poskušajo delati s porabskimi vzgojiteljicami, jim pomagati in jih nekako uvajati v to, da ni nič narobe, če razen tistih obveznih slovenskih dejavnosti, ki so si jih zamislile, z otrokom tudi čisto neobvezno kaj slovensko spregovorijo. Namreč kot ugotavljam, naše vzgojiteljice pa tudi učitelji na to niso navajeni, da bi komunicirali z otroki slovensko. Verjetno je to bilo tudi prej že tako, ampak mene to od začetka bode v oči, in enostavno se mi ne zdi prav. Kajti normalno je, da je odnos otroka do slovenskega jezika čisto drugačen, če ga sliši samo na uri ali v vrtcu na obvezni dejavnosti, ne sliši pa ga od učiteljice ali vzgojiteljice izven pouka.

Vsekakor je potrebno spodbujati, da bodo vzgojiteljice čim več govorile slovensko, saj zdaj že skoraj vsak vrtec premore vzgojiteljico, ki je končala celo slovenščino na Visoki šoli. Jaz bi si nekako predstavljala, da jim to tudi kaj koristi. Ampak o tem ne bi kaj več govorila, kajti veliko sem že na ta račun povedala pa je vse to – čeprav sem imela dobre namene – bilo negativno sprejeto. Vsekakor bi bilo pomembno

Stüdenec

Zdaj, gda mamó že več lejť tak malo snega pa deža, v več mejstaj leko čüje, ka je stüdenec vöposeno. Istino, zdaj je tau že nej tak velka nevola, zato ka skur pri usakšom rami djeste vodovod. Zdaj stüdenec že samo bola za polejvanje pa za maro napajanje nücajo. Če se vödojđe, te iz vodovoda pištjavajo vodau. Prvin so tü bile velke süče, dapa te spoj velka nevola bila, če je stüdenec vöposeno. Spomnim se, ka se je pri nas v Andovci na brgej tau večkrat zgaudio. Človek dočas ranč ne vej pošťojati vodau, dočas je. Gda nega, te goraprıde, kak veliko vrejdnost ma. Tašuga reda, gda je stüdenec vöposeno, brgančarji so dola v dau odli po vodau. Tam je bijo eden taši stüdenec, steri je spoj krepko vretino emo. Cejla držina se vzela pa usakši s kantov v rokej po vodau üšo. Pa gda so se krave napasle, te so tiste tó tadola gnali napajat. Zazrankoma še skur kmica bila, dapa človek že čüjo, ka „közcuta“, veškoga stüdanca, steri je na brgej bijo, kolau rogača. Zato so tak rano šli, ka te še bilau tü tó dveje, tri kante vode. Zato pa vsakši prvi sto biti, naj telko menje vode ma trbej iz dola vlejšti domau. Tistoga reda nej bilau pri vsakšom rami stüdenca v Andovci. Zato, ka je spoj na globko trbelo kopati, če je vretino leko najšo. 1956. leta je občina dala na brgej enoga vöskopati. Tauša so zvali tak, ka „közküť“ (veški stüdenec). Nevola je samo tau bila, če je velka süča bila, te se je vödojšo. Od tauša stüdenca pa od süče mi je napamet prišla edna kratka zgodba, ka se je tistoga reda zgaudio.

»Vejš ka, Marica, dja več nemo vlačo domau vodau iz dola. Vejpa že se vcejlak vcajo. Drügo ne delam, samo

vodau nosim cejli den. Naj bi Perün vdaro v tau nauro vrejman.»

»Pa ka š delo, Djuši, brezi vode še edno župo ti ne morem stjójati.»

»Pa ka, ka?! Eden stüdenec si skopam tü doma na dva-ura.»

»Nauri si ti, stari, kak bi ti stüdenec kopo, da si tašo še v življenji nej vido,« so pravli Marica.

»Vej se navčim, niške se nej tak naraudo, ka bi vedo stüdenec kopati.»

»Leko, ka stüdenec vöskopaš, dapa nej gvüšno, ka vretino najdeš.»

»Vejš ka, baba, ti si butasta. Bola lampe si zapri pa gledaj, kak mo kopo. Drüdji tje-den mo začno.»

»Sveta Marija, ka baude s tauga,« so se skrabalı po glavaj Marica. »Spomniš se, gda si garico redo? Najprvin, gda si gora na pod sto titi, se ti je klejnac strau pa si doladüno na zemlau.»

»Jaj, baba, tisto je leseno delo bilau, k tistoma se rejsan ne razmej, dapa zemlau kopati še nauri vej.»

Drügi den po meši je Djuši v krčmej taša »ezermeštera« spıtavo, kak trbej stüdenec kopati. Telko tanačov je daubo, ka ranč nej vedo, koga naj poslušä.

»Vzemi edno vrbovo šibo, edno letošnje, stera na dva rasi vöpognala. Vreži go na pau mejtar dugo. Dva rasi primi v roke pa tak idi pomalek tamta, gde stüdenec štješ kopati. Če više vretine baudeš, te de se ti šiba v rokej začnıla sükati. Te na tistom mesti kol dolavdari pa tam te trbej kopati. Gvüšno, ka baude vretina. Dapa skrb mej, tau samo tak vala, če si baus.»

Veselo je išo domau Djuši pa že audalič kričo Marici: »Zranja začnem kopati, že vejim, kak trbej kopati pa vretino najti.»

»Vejš ti edno velko figo, nej stüdenec kopati,« ma je kričala nazaj Marica.

Djuši so čamerni gratali pa so več edno rejč nej prajli. Zazranka v petoj vöri so že Djuši venej bili na dvauri. Bausi, lače gora zasöjkano do kolen v rokej z vrbovo šibov so se šetali. V šestoj vöri, gda so Marica vö iz tjöjnje prišli, so se tak poteknili v prag, ka so grajko skur

vövdarili.

»Ka pa, tebi se je vcejlak zmejšalo! S tejmi gorazasöjkani lači pa z bejlimi nogami tak vögledäš kak eden štok, gda na sonžetaj korate vküpbere. Samo naj niške ne vidi, ka do se iz nas vöšpotali.»

»Samo naj se špotajo. Vej če mo že meli vodau, vej se te več nedo špotali.»

Marica so si dolaseli na stolico pa so samo gledali Djušina. Za edno vöro, gda so že gora steli stanti, gnauk so samo Djuši skričali enoga.

»Ka je, samo si nej vretino najšo?»

»Eden velki drek sam najšo, nej vretino! Ne vidiš, ka sam na trn staupo?»

Za pet minut so pa skričali enoga.

»Poj vö iz trnja, ka se tam mantraš,« so ma pravli Marica.

»Nej trn, nej trn, baba, vretino sam najšo, njevgova

vraga. Do teja mau sam kraužo trnja, ta prekleta vretina je pa ranč tü. Nesı klapač pa notravdariva eden kol.»

Djuši so prijali kol, Marica so pa s klapačem goravdarili, dapa nej ta, kama bi trbelo, liki na Djušina prst.

»Jaj, ti zaklepana, spučaj se od tec! Eške prvin, kak bi vcujstano kopati, mi prste stere,« so kričali Djuši pa kaulak po dva-ura lejťali.

»Dobro, te delaj sam, dja dem okapat,« so taličili klapač Marica pa šli v štjedjen po motiko. Te so pa Marica začnili kričati:

»Ti vdardjeni, ka si delo z motikov pa z drügim štjrom. Vej pa štija si vse

prejk zužago. Tau štješ naj se mi hrbet stere!?»

»Štje vrag, nej dja. Pa ne vejš, ka s tašim dugim štjrom ne more notra v stüdenec titi kopat,« so pravli Djuši pa so ji lopato vö iz rok vzeli.

»Ka name Baug kaštiga, ka mi je tašuga norca dau za moža,« so se žaugali Marica.

»Samo bleckaj, vej ti te norc stüdenec vöskopa,« so pravli čemerasto Djuši pa so kol notrazabili v zemlau. Za pau vöre so že vcuj stanili pa so začnili kopati. Do večera so že tak na globtja dolaskopali, ka so se nej vövidli iz grabe. »Še malo mo kopö, telko tó menje baude,« si mislijo. Vraučje že tó nej bilau pa zemla zavole raja bila.

»Tak njaj, ka že pomalek kmica baude,« so pravli Marica, gda so kokauši notraprli.

»Zdaj naj tak njam, gda mi najbole de, si naura? Idi pasi

samo dolaleži, z menov se ti nika ne brigaj, samo večerdjo mi dej vö na sto,« je kričilo iz grabe Djuši.

Tak je bilau. Marica so pečeno mesau vödjali na sto, on so pa šli v ižo. Za edno vöro, gda je že kmica začnıla biti, so Djuši lopato tó doladjali.

»Na, telko je na gnes ranč dojšlo, tak sam se že cejlak tazmantrau pa že zemlau tü težko völöjčam, tak sam globoko,« so si brodilı Djuši pa so lopato völičili iz stüdanca.

»Njevgova vraga, kak mo pa zdaj vö üšo? Baba, baba, poj pa garico notrapüsti, ka ne morem tavö! Baba, glöjpa si?« so kričali, dapa baba nej vöprišla. Zaman so kričali skur dveje vöre.

»Njevgova kalavinskoga, ka naj zdaj delam. Že sam lačen pa žedan tó, perauti pa nej-mam. Če babo zgrabim, morim go! Gvüšno si je dolalegla pa zaspala. Sauseda pa skrak nej-mam, ka bi čüjo, zaman kričim,« so si brodilı Djuši.

Zazranka so Marica gorastaniti pa so vidli, ka je postela prazna. »Ranč sam ga nej vpamet vzela, gda je vöodišo,« so si mislili. Gda so v tjöjnji na stauli vidli, ka je vačerdja tam ostala, ništje nej djo, te so se že zbojali.

»Tauma gvüšno lagvo gratalo večer v stüdenici,« so si brodilı pa že leteli vö.

»Djuši, Djuši, ka ti je, lagvo ti je?« so kričali.

»Vej de tebi včasın lagvo, samo mi garico dola püsti,« kričijo nazaj Djuši.

»Samo si nej tü v stüdenici spau?« so pitali Marica pa so se tak začnili smejeti, ka so mogli dola sestı na zemlau, stero so Djuši vö iz stüdenca zlöjčali.

Gda so Djuši vöprišli iz stüdenca, so v čemeraj stüdenec nazaj zakopali. Od tistoga mau pravijo v Andovci, ka sedi kak Djuši v stüdenici.

K. Holec

OTROŠKI

Pripovejsti iz Črnoga lauga

- *Tak se ponašate, kak kaši mlajši, steri so ške nikše špile nej vidli!* - se je s svojimi čaralicami in čalejri koru čalejrski kral Vodislav.

- *Ške ūši ste kak kaši mlajši! Mlajši si dajo kaj valati, vi pa si ne date nika valati!* - se je s svojimi čaralicami in čalejri korila njihova kralica Zarivana tō.

Takša čemerasta grmlanca se je čūla po Črnem laugi. Kak se ne bi, vej pa je ranč nej nači moglo biti, vej so pa čalejrgje pa čaralice rejsan vcejlak zmejšani gratali. Vse tou pa zavolo tistoga praja, ka so ga naredili iz velkoga moudroga zoba kralice Zarivane. Tej čūden zvōrčarski praj je meu čūdna mouč. Stoj koli ga je samo malo probo, je za eden den grato ranč takši čalejr ali pa čaralica, kak so bili vsi tisti iz Črnoga lauga. In tou se njim je trno povidlo. Povidlo pa se njim je zavolo toga, ka so lidge nej vedli, ka se z njimi godi. Čistak prousti lidge so nagnouk meli zvrčarsko mouč in tou so rejsan velke čūde bile.

Najbole vrazža veška leranca, stera je samo raščala pa raščala in ške bole raščala, je eden den več nej mogla ednoga krepkoga glasa vō iz sebe spraviti. Čaralica Koulivrat njoj je v krepko kavo spistila tak za mali nojet zoubovoga praja. Leranica je kak vsigdar divdje stoupila pred mlajše. Kak je mejla šegou, se je škela najprlej na nji zdrejtj, ka nika ne vejo. Namesto raščanja se je čūjo samo eden takši mili mačēči glas.

- *Vaaaaaaajijij, kak so moji mlajši gnes vrli. Tak sam-vesela, ka ste takši kak vsikši nemili den, - je tadale boužala vse mlajše po redi.*

Dapa bole se je mantrala, ka bi se z njimi korila, bole nemilo je gučala. Nika je nej razmejla, ka se godi. Mlajši so tō nika nej razmeli, čalejrgje in čaralice pa so se od smeja valekali nakli in se smejali kak zmejšani.

Čalejr Velkavūja si je najšo veškoga cestara. Te cestar je biu poznani po cejli krajini, ka so njegove poštije najmenje spucane. Té človek je samo ležo po šancaj in samo tū pa tam vzeu meklo v rokē. Pa ške tou samo te, če je šou mimo kakši prejdjen. Njgve poštije so bile blatne, prašnate pa ške vse kaj drugoga kcuaj. Vsigdar pa je meu té človek pri sebi kakši glaž pijače. In tak je bilou, ka je čalejr Velkavūja nut v tou pijačo fudno za eden mlašeči nojet čalejrskoga praja. Gda je tou tej možakar spiu, je nagnouk gora skočo in začo meti po poštiji, kak če bi njemi gorelo za petami. V pou dneva je od velke sile znūco tri mekle. Bole kak je škeu meti čistak pomali, bole brž njemi je nekša čūdna mouč vrtela meklo. Od velke sile njemi je doj teklo po rbtj, rokē so njemi škele vkraj spadnoti, dapa nej se je mogo staviti. Lidge so se čūdivali, čalejrgje pa čaralice pa so se držali za črvou in se v tla metali od smeja.

Vse takšo pa ške več takšoga so delali čalejrgje pa čaralice s tistim čalejrskim prajom. Vse tou pa takšo bi ške delali, če ne bi njihov kral pa kralica zdignola svoj glas in prajla:

- *Zdaj pa rejsan dojda!*

In je te za neka cajta rejsan dojšlo. Dapa, vejte, kak so mlajši. Ranč takši kak čalejri. In skur vsikši čalejr in vsikša čaralica si je v žepki njala malo toga zvōrčarskoga praja. Tak, če de gda kakša sila.

Milivoj Roš

5. poletni tabor porabskih malčkov v M.Soboti

Ljubim življenje

Venoti Miške Vrtca Murska Sobota je bila 19. junija popoldne zaključna sloves-

si ga ogledali tudi nekateri gostje: predsednik Državne samouprave na Gorenjem

Ropoš podelil pisna priznanja štirim vzgojiteljicam soboške-

Mamice in malčki so zapeli in zaplesali Ljubim življenje

Seniku Martin Ropoš, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök, predstavnik Zavoda RS za šolstvo Valerija Perger in predstavnik Mestne občine Murska Sobota Jože Stvarnik. Ker je tokrat s petim taborom šlo za manjši jubilej, je predsednik Državne samouprave z Gorenjega Senika Martin

ga vrtca, ki skozi vse šolsko leto vsakih štirinajst dni obiskujejo porabske vrtce: Marjeti Lapoši, Fridi Cōr, Jadranki Car in Veri Vogrinčič ter ravnatelj Vrtca Danetu Kataliniču in Mestni občini Murska Sobota. Petim porabskim vrtcem: na Gorenjem in Doljnem Seniku, Sakalovcih, Slovenski vesi in Monostru pa je ravnatelj Dane Katalinič izročil knjigo Emilije Pavlič z naslovom Za otroke kuhajmo zdravo: za majhne in velike, kajti po tej knjigi so porabske mamice (pa tudi ena babica) imele v času tabora svojo ustvarjalno delavnico.

Besedilo in fotografija: Filip Matko

Ona ne gre nikamor brez svojega medvedka

nost ob sklenitvi letošnjega 5. poletnega tabora za slovenske malčke iz narodnostnih vrtcev v Porabju na Madžarskem.

V prostorih vrtca je bila pripravljena razstava izdelkov in risbic porabskih kratkohlaičnikov, kakor tudi razstava zdravo pripravljenih jedi njihovih mamic. Malčki so skupaj z mamicami izvedli krajši kulturni program, ki so

Vsi mo pejški ojdli

Eden velki farmer ima tri sinove, od 5 do 16 let stare. Té najstarejši prosj očo: „Oča, ges ščem eden auto meti, prosim, kūpiti me ednoga.“ Oča pa pravi: „Tačas, ka kombajn nej vōplačani gé, nega autona.“ Ta sredjen tō prosj očo: „Oča, rad bi emo eden moped, kūpiš mi enoga?“ Oča pa ravno tak pravi: „Tačas, ka kombajn nede vōplačani, ne dobiš moped.“ Zdaj te mali tō k oči ide pa pravi: „Oča, ges bi tō rad eden mali bicikli emo, kūpi mi ednoga.“

Oča je že čemeran pa pravi: „Tačas, ka je kombajn nej vōplačani, nišče nika ne dobi.“ Mali pa zdaj čemerasto prejk po dvauri ide pa vidi, ka je eden kokaut na kokauši gé. Drugo je nej trbelo malomi. Cujleti pa kokauta dolebrsne s kokauši. Kokaut prestrašeno taleti, mali pa etak krči za njim: „Tačas, ka kombajn nede vōplačani, boš ti tō pejški odo.“

A. Kozar

MLAŠEČI

KAUT

Spoštovani Slovenci v Porabji!

V 13. številki novin Porabje na zadnji strani v članku z naslovom „Na znanje damo porabskim Slovincem v cejlom rosagi“ ste leko zvedli glavne informacije od Državnoga srečanja porabski Slovincov, ki bau 18. augu-
stuašv v Somboteli.

Na konci toga članka je gornašteto, sto kam mora poslata prijavnico (jelentkezési lap), če bi rad prišo na tau srečanje. Od Mosonmagyaróvára do Sombotela vsi majo napisano te atrejs, samo ranč domanji Slovinci v Porabji nej. Tau je zatok, ka je te atrejs najoslejdnejm bijo napisani (če se že tak šika) pa ga je Mőjra nikak požrla v tiskarni v Murski Soboti.

Prosim vas lepau, naj pauleg toga nikomi ne bau žau, mi organizatorji ranč tak čakamo Slovence iz Porabja kak z drugi talov rosaga. Zatau vas prosimo, steri bi radi prišli na srečanje s porabski vasnic, ali tisti, steri živete v Monoštri ali kaulek toga varaša v kakšnoj vogrskoj vesi, prijavnico pošlite na naslednji atrejs, leko se pa zglasite po telefoni tu:

Zveza Slovencev na Madžarskem

Klara Fodor

9970 Monošter/Szentgotthárd

Gárdonyi ulica 1.

Telefonska numera je: 94/380-208

Posaba prosimo, naj baudejo tak dobri domanji člani predsedstva Državne slovenske samouprave pa Slovenske zveze, ka nam oni ranč tak dajo na znanje, če se udeležijo toga programa. Tau tu prosimo, ka se zglasite pri cajti do **20. juliuša**, naj mamo zavole časa poskrbeti za vse potrebščine. Baug plati. Vsejm vam pa želim, naj vam tau srečanje ostane med najlepšimi spomini.

Program 18. augustuša v Somboteli:

10.00 Sprejem gostov v skanzeni/Vendégek fogadása a Falumúzeumban

11.00 Slavnostna otvoritev pa blagoslovitev Slovenske iže/ A szlovén ház ünnepélyes megnyitása és felszentelése

12.30 Piknik

14.00 Ogled skanzena/A Falumúzeum megtekintése

16.00 Kulturni program:

- v programi gora staupita:

Folklorna skupina Sakalauvci

Gledališka skupina Nindrik-indrik

18.00 Sprejem/állófogadás

19.00 Veselica, igro de ansambel Trio Prekmurci iz Slovenije

PRIJAVNICA/JELENTKEZÉSI LAP

Prosimo lepau nazaj poslata do **20. juliuša 2002!**

MENJA:

IZ DRŽINE PRIDE: lidij

DOMANJI ATREJS:

TELEFONSKA NUMERA:

PRIDEMO: (okrauzite valas)

1. S POSEBNIM AVTOBUSOM/KÜLÖNJÁRATTAL

2. OVAK, NA SVOJE STROŠKE

Datum

podpis

Ob dnevu slovenske državnosti

Ob dnevu slovenske državnosti je generalni konzul R Slovenije na Madžarskem, dr. Zlatko Muršec 21. junija predil sprejem za politične in verske predstavnike, kulturne delavce in župane obmejnih pokrajin ter za predstavnike porabskih Slovincov. V svoji zdravici je generalni konzul poudaril, da je sodelovanje med Madžarsko in Slovenijo vzorno, vse tesnejši so stiki obmejnih regij. Zadnje leto je tudi za porabske Slovence prispevalo nekaj pomembnih rezultatov, kot je recimo novi mejni prehod Verica-Čepinci, posodablja se tudi cesta do seniškega prehoda, katera bo omogočila, da bo prehod prekvalificiran v mednarodnega. Delajo se tudi načrti za cesto med Gornjim Senikom in Verico, ki bo povežala dva dela Porabja. Gospod Zlatko Muršec je posebej pozdravil gospoda župnika Ivana Camplina, ki je praznoval 90. rojstni dan. Goste je zabavala mala Beltiška banda.

Monošter končno dobil slovenski napis

Mesto ob Rabi, ki uradno sicer ni dvojezični kraj, je pa kulturno in gospodarsko središče porabskih Slovincov, je konec junija dobil dvojezične krajevne napise. V samem mestu, ki ima kakih devet tisoč ljudi, živi približno petsto Slovincov, če pa štejemo tudi prebivalce Slovenske vesi, ki je upravno od l. 1983 del Monoštra, je približno 10 odstotkov prebivalstva slovenskega porekla.

Pobudo za slovenski krajevni napis je dal generalni konzul R Slovenije v Monoštru, dr. Zlatko Muršec. Njegova pobuda je pri skupščini mestne občine naletela na ugoden sprejem in mesto ob Rabi ima od konca junija madžarsko-slovenske in tudi madžarsko-nemške napise.

NIKA ZA SMEJ...

Hejc

Etognauk se je edna kompanija srečala pa je sploj vesela bila. Med tejm so se pa hejcali, šale, vice gučali. Pištak gnauk samo etak pito Irenko: »Irenka, ka ti misliš, ka mo ge večer v svojoj pižami delo?« Irenka premisslava, go je malo sram tu, ka je na takšo mislila, ka bi se nej šikalo, pa pravi, ka ona tau ja ne vej. Zdaj pa Pištak etak pravi: »Ka pa misliš, ka bi pa delo v pižami? Spau mo.«

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1,

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobotla
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.